

Jautājumi un atbildes

Publicēts: 16.11.2020.

Biežāk uzdotie jautājumi par dzemdes kakla vēža profilaksi

Kāpēc es saņēmu uzaicinājuma vēstuli?

Uzaicinājuma vēstule tiek nosūtīta valsts organizētas un apmaksātas profilaktiskās programmas ietvaros. Reizi trijos gados sievietes vecumā no 25 līdz 70 gadiem (25, 28, 31, 34, 37, 40, 43, 46, 49, 52, 55, 58, 61, 64 un 67 gados) saņem uzaicinājuma vēstuli valsts apmaksātai dzemdes kakla vēža profilaktiskās pārbaudes veikšanai.

Šāda izmeklējuma mērķis ir laikus atklāt pirmsvēža slimības un dzemdes kakla vēzi.

Kāpēc vajadzīga šāda analīze?

Pirmās pārmaiņas dzemdes kakla gļotādā parasti apskatē vēl nav saskatāmas, turklāt arī pati sieviete neizjūt nekādas slimības pazīmes. Ja pārmaiņas, kurās ir atrastas izmaiņtas šūnas, atstāj neārstētas, tad pēc kāda laika var izveidoties dzemdes kakla vēzis.

Cik bieži ir jāveic šāda pārbaude?

Minēto analīzi būtu nepieciešams veikt reizi trijos gados, izņemot tām sievietēm, kurām ir izoperēta dzemde. Ja ir izoperēta tikai daļa no dzemdes, bet dzemdes kakls ir palicis, šī analīze noteikti ir nepieciešama.

Vai tā ir nepatīkama vai nogurdinoša procedūra?

Materiāla paņemšana ilgst dažas sekundes, tā ir nesāpīga. Pacientei ieteicams šī izmeklējuma veikšanai izvēlēties ginekologu vai ģimenes ārstu, kuram viņa uzticas.

Kur noskaidrot pārbaudes rezultātus?

Pārbaudes rezultātus var noskaidrot ārstniecības iestādē, kurā tika veikta profilaktiskā pārbaude.

Kādi ir dzemdes kakla vēža riska faktori?

Cilvēka papillomas vīruss (HPV). Ir pierādīts, ka šis vīruss vairumā gadījumu izraisa dzemdes kakla vēzi. Ar to inficējas dzimumkontakta ceļā.

Smēķēšana. Cigarete satur vielas, kas var bojāt dzemdes kakla šūnas.

Seksuālās dzīves vēsture. Risku saslimt ar dzemdes kakla vēzi palielina, ja uzsākta dzimumdzīve agrīnā vecumā, ja sievietei ir vairāki dzimumaktu partneri.

Ģenētika. Ja kāds tuvs ģimenes loceklis (piemēram, māte vai māsa) ir slimojis ar dzemdes kakla vēzi, tad pastāv paaugstināts risks saslimt ar šo slimību.

Biežāk uzdotie jautājumi par krūts vēža profilaksi

Kas ir krūts vēža savlaicīgas atklāšanas programma?

Uzaicinājuma vēstule tiek nosūtīta valsts organizētas un apmaksātas profilaktiskās programmas ietvaros. Reizi divos gados sievietēm vecumā no 50 līdz 69 gadiem (50, 52, 54, 56, 58, 60, 62, 64, 66 un 68 gadu vecumā) tiek nosūtīts uzaicinājums veikt valsts apmaksātas krūts vēža pārbaudi.

Pārbaude tiek veikta ar mamogrāfijas metodi (krūts izmeklēšana ar rentgena stariem). Šī uzskatāma par vienu no efektīvākajām metodēm, lai savlaicīgi atklātu krūts vēzi vai kādas citas krūts problēmas. Izmeklējums ar mamogrāfijas metodi uzskatāms par veselībai nekaitīgu.

Cik bieži ir jāveic šāda pārbaude?

Minēto pārbaudi ieteicams veikt reizi divos gados. Statistikas dati liecina, ka visbiežāk krūts vēzis tiek diagnosticēts sievietēm vecumā no 50 gadiem.

Vai mamogramma ir sāpīgs process?

Mammogrammas metode var radīt nekomfortablas sajūtas, jūtīgākas sievietes tās var uztvert kā nelielas sāpes. Pārbaudes laikā krūts tiek saspiesta, lai būtu iespējams uzņemt labāku rentgena attēlu. Rentgena attēla uzņemšana aizņem pāris minūtes, bet viss apmeklējums – apmēram 20 minūtes.

Kā sagatavoties pirms došanās uz mamogrāfiju?

Uz pārbaudi dodoties vispiemērotākais ir divdaļīgs apģērbs – bikses vai svārki un blūze, jo, lai veiktu pārbaudi, sievietei būs jāizģērbjas līdz jostas vietai. Dodoties uz izmeklējumu līdzī jāņem uzaicinājuma vēstule (kura vienlaikus ir arī nosūtījums valsts apmaksātam izmeklējumam), kā arī vēstulei pievienotā skrīningmamogrāfijas karte. Vēlams līdzī paņemt arī visus iepriekšējos krūts dziedzeru izmeklējumu rezultātus, ja tādi ir.

Kā savlaicīgi atklāt krūts vēzi?

Ar mamogrāfijas metodi ir iespējams diagnosticēt audzējus, kad tie vēl ir nelieli un nav jūtami. Sākumstadijā pastāv iespēja tos relatīvi viegli ārstēt, tādēļ ir ļoti svarīgi vēzi atklāt savlaicīgi. Pētījumi pasaulē liecina, ka sievietēm, kuras piedalās vēža savlaicīgas atklāšanas programmā, atklāj krūts vēzi tā agrīnā stadijā, un šīs sievietes dzīvo ilgāk nekā tās, kuras minētajā programmā nepiedalās.

Kā uzzināt pārbaudes rezultātus?

Par mamogrāfijas izmeklējuma rezultātu jāinteresējas tajā ārstniecības iestādē, kur tika veikta mamogrāfija.

Kas var ietekmēt krūts vēža rašanos?

Galvenie riska faktori ir cilvēkam raksturīgās iezīmes vai ieradumi, kas viņu padara uzņēmīgāku pret slimībām kā citus. Iespējams minēt vairākus faktorus, tomēr nav skaidrs, kas tieši katrā no faktoriem izraisa risku saslimt ar krūts vēzi.

Dzimums – sievietēm krūts dziedzeru vēzi atklāj biežāk nekā vīriešiem.

Vecums – jo vecāka paliek sieviete, jo lielāks risks, ka var rasties krūts vēzis.

Ģimenes vēsture – ir gadījumi, ka sievietēm, kurām atklāts krūts vēzis, ar to slimojušas arī tuvas radnieces ģimenē, kā arī sievietes iepriekšējās paaudzēs.

Grūtniecība - sievietēm, kurām nav iestājusies grūtniecība līdz 30 gadu vecumam vai grūtniecība nav bijusi visas dzīves laikā, pastāv lielāks risks saslimt ar krūts vēzi.

Alkohols – pētījumi liecina, ka alkohola lietošana nedaudz palielina risku saslimt ar krūts vēzi.

Smēķēšana – pētījumos pierādīts, ka smēķēšanai un krūts vēzim ir saistība – jo ilgākus gadus sieviete smēķē, jo lielāks risks saslimt ar krūts vēzi.

Liekais svars – pētījumi liecina, ka liekais svars palielina risku saslimt ar krūts vēzi, jo īpaši sievietēm pēc menopauzes. Tas izskaidrojams ar to, ka tauku šūnās palielinās estrogēna līmenis un augsts estrogēna līmenis palielina risku saslimt ar krūts vēzi.

<https://www.vmnvd.gov.lv/lv/jautajumi-un-atbildes>